GIRONA NOTICIES.COM + Periodisme

Caçadors de mots i de l'ús.

Opinió | 01/02/2007 | 12:44

Si tots plegats hem de ser caçadors de paraules, caldrà sobretot com a condició indispensable que siguem caçadors de l'ús.

*Joan Abril. Filòleg
Diuen que el mot no fa la cosa, que una flor no fa estiu i que el català s'arrossega com una ànima en pena (pel metro, els autobusos, les estacions de tren, les escoles, els cines, els prostíbuls, els taxis, els cafès, els restaurants.), però el programa de TV3 Caçadors de paraules ens demostra que la llengua encara belluga gràcies al voluntarisme popular, que va més enllà del mer esperit purista, per jugar amb l'ús del llenguatge.

Per damunt de la nostàlgia del mot parlat entre les generacions grans («els xirucaires arribaren al cim i feren un traguinyol de vi ranci acompanyat de quatre ganyips»), els caçadors pretenen caçar joguines lingüístiques. És clar que si la impressió general dels teleespectadors d'aquest programa és que en general els fa gràcia tot allò que s'exposa o es comenta, és que potser entrem en una etapa de curiositats folklòriques del català, com una mena de relíquies lèxiques que en algun poble encara se senten a dir.

Els programes que s'han fet fins ara demostren que la comunitat catalana té una curiositat innata per la llengua. N'és una prova l'audiència (el primer capítol mateix de Caçadors de paraules el van seguir ni més ni menys que ¡780.000 teleespectadors!), a més dels missatges de correu electrònic o de mòbil.

Ni pronoms febles, ni relatius, ni subordinades, ni gramaticalitzacions, ni geminacions o esses sonores i sordes martiritzadores. Un mitjà de comunicació ens demostra, amb fets i sobretot imatges, que la llengua no només s'aprèn amb classes «magistrals» (sempre que el professor o professora es decideixi a fer un striptease, amb roba interior sexi inclosa). Els teleespectadors que seguiran fidelment tots els capítols del programa probablement no seran uns especialistes en baleàric, ni experts en onomatopeies, o en neologismes, i potser tindran una visió parcial de la realitat cultural i lingüística del país, però també prendran consciència del repertori de jocs lingüístics de què gaudeix una llengua, que són tan sols la punta d'un enorme iceberg.

Perquè ens fem una idea que aquest programa no tan sols caça «rareses» lingüístiques, sinó que fa un recorregut fins més enllà de l'anecdotari català, el primer capítol es dedica a l'esport i la seva aportació a la parla diària: «llançar pilotes fora», «casar-se de penal»..., i també a cercar els secrets dels locutors com a creadors de llenguatge. Per arrodonir-ho sempre hi ha unes referències de consulta, com ara reculls de lèxic i expressions propis de cada tema. (Afegim-hi també un referent lingüístic en futbol, com ara el Diccionari de futbol, de Rudolf Ortega, una exquisida aportació al llenguatge creatiu.)

Insults enginyosos

També els insults, sobretot els enginyosos, tenen sovint un impacte captivador en la societat catalana. Vegem, si no, els millors insults que s'han recollit en el programa (entre parèntesis la procedència, encara que no és pas l'única): cap de fava amb orelles (Mallorca), escampallufes (Barcelona), capuma (cabró+puta+maricó) (Barcelona), burinot de sèquia (Terrassa), bleda

soleiada (Sabadell), sac de podrir pa (Sant Hipòlit del Voltregà), avort de «berberetxo» empeltat en calamar (Barcelona). Interessants també són les adreces web amb muntanyes d'insults. Com neixen les paraules, com van guanyant terreny i com l'IEC les recull en una segona edició del diccionari normatiu és una altra de les pinzellades del programa. L'eterna dicotomia entre norma i ús, si l'acadèmia va prou de pressa a reflectir certs usos. És clar que ni ens hem de quedar amb la idea que el diccionari ho ha de recollir tot, ni tampoc que ha de ser tan restrictiu que hem d'amagar el cap sota l'ala, encara que l'ús sigui prou estès. Per posar només un parell d'exemples: ¿reconeixerà la nova edició la concordança de l'impersonal haver-hi, és a dir: «¿quants n'hi han, d'insults en català?», o el plural de massa («masses raons per no creure-ho»)?

Si tots plegats hem de ser caçadors de paraules, caldrà sobretot com a condició indispensable que siguem caçadors de l'ús, de l'ús del català a l'escola, als taxis, als bars, als restaurants, a la feina, al cine..., i que en generem complicitat. És només un consell perquè no ens convertim de caçadors en víctimes del desús.

Autor: Redacció
Redacció

https://gironanoticies.com/noticia/1816-cacadors-de-mots-i-de-lus.htm